2) ДОБРИЛА ГЛАВИНИЋ
БЕОГРАД Ресавска 27

ЖЕНСКИ ПОКРЕТ

ОРГАН АЛИАНСЕ ЖЕНСКИХ ПОКРЕТА У КРАЉЕВИНИ С. Х. С.

Број поштанског чековног рачуна: 53.191.
Администрација: Кнез Михаилова, 46/I.

Уредници:
АЛОЈЗИЈА ШТЕБИ
ДАРИНКА СТОЈАНОВИЋ

Београд, 30 новембра 1927.
БРОЈ 21 — ГОДИНА VIII.

Власник за А. Ж. П.
МИЛИЦА ДЕДИЈЕР

Излази 1 и 15 у месецу. — Годишња претплата 48 дин. За иностранство 60. — Примерак 2 динара.

НАТРАГ.

Требало је да дочекамо годину 1927 да видимо потпуни слом једне ванредно важне гране државног социјалног рада — заштите деце и младежи. У једном смелом полету године 1918 ношеном високим социјалним идејама, које су поникле после страшног рата, остварена је била државна заштита деце и младежи. Ужасну жетву рата требало је надокнадити смишљеним, постепеним радом на очувању младих генерација, да би оне физички и душевно јаке стварале нову моћну државну и националну заједницу. Неколико година изгледало је да постоји код меродавних фактора озбиљна и чврста воља за рад на подизању деце и младежи, која из каквих било узрока захтева свакојаку заштиту. Устав има одредбе, које обавезују државу да изводи ту грану социјалног рада. И на основу тих уставних одредаба доби ли смо године 1922 Закон о заштити деце и младежи, који у истини не одговара свим захтевима модерног схватања заштите деце, али је база за скроман рад. Али, са доношењем тога закона изгледа да је била постигнута кулминација. После 1922 године рад на заштити деце почео је све више и више опадати, и задатци, постављени законом, остали су неизвршени. Кредити за извођење једног систематског плана постајали су из године у годину све мањи, у станове су се демонтирале, нове се у опште нису стварале, чак и горе одредбе предвиђене за административну организацију, остале су неизвршене. Буџетске дебате тога важног питања се нису ни дотакле. Министри Финансија су кресали кредите немилосрдно, срдити да ратној сирочади још није крај, пошто се још само у име ратне сирочади по нешто могло извући! Ни један Министар Социалне Политике није показао озбиљног интересовања за заштиту деце, а један је чак изрекао речи, које су открилe сву беду његовог социјалног схватања и смисла. Када га је упозорила једна управитељица дечјег дома на веома рђаву опрему дома, министар је одговорио: »За сиромашну је децу и то довољно добро«. И кроз овако тријевит пут, државна заштита деце је доспела до године 1927, у којој јој је задат смртни ударац. Закон нам још остаје за парaду пред иностранством.

Годинама већ постоји закон о областаном самоуправама, годинама се говори о преносу извесних државних функција на области, и сада, кад је дошао моменат, све се преко ноћи бацају на области послови, за које већина нису спремне да их приме. Министарство Социалне Политике је врло примитивно извршило пренос послова за заштиту деце: где год постоји у некој области дечји дом, он се предаје тој области без обзира у какве сврхе је до сада служио. Ми имамо приличан број државних дечјих домова у којима су нашла уточишта деца из целе земље. При поделу домова на области, затећи ће се велики број деце из других области у тим домовима. Наравно да ни једна област неће хтети издржавати децу из других области, јер можда да ни за своју децу неће имати довољно материалних средстава. Да ли је г. Министар Социалне Политике, који ужива глас стручњака за социална питања, мало помислио на ту децу, која ће бити за један моменат на улици?

Чл. 4. тачка 5. Закона о Заштити Деце гласи: да оснива (т.ј. Министарство Социалне Политике) дечје установе заједничке за целу државу, и да њима управља. Ове ће се установе оснивати у првом реду за одојчад, малену, болешљиву, ненормалну и напуштену децу. Преко тога се сада ћутке прелази, и ако би био најпогоднији моменат да се прогласи бар овај мали број специалних дечјих домова, као што су на пр. Ладиславов Дом у Црквеници. Дом за Трахоматичну Децу у Суботици, »Колевка« у Суботици и т.д. — прогласе за државне дечје домове. Али, на то се не мисли, јер деца прогнана из тих домова још немају права да бацају куглице о изборима. Све што ће нам остати од државне заштите деце, биће можда два чиновника у Министарству да врше надзор над домовима, које сада Министарство тако лака срца даје несигурној будућности.

Принципиелно мора важити да свака област мора вршити заштиту деце за свој делокруг, и да сама има све оне институције, које су јој зато потребне. Али, наше области су тако мале, а у многима још није пробуђена свест за социалан рад, да би требало још за неколико година причекати за извршење овога принципа. Министарство Социалне Политике би прво требало да спроведе у живот закон такав какав је сада, јер за пет година то није учињено, а тек после би се могло приступити подели рада на области. Немачка, која је имала све услове боље и друкчије за извођење заштите деце но што има наша држава, пуне две године после доношења закона је радила на томе да припреми терен по областима, округима и општинама за примену закона.

Сва лакоумна површност, сва безначајна политика наших државника и политичара, опет се испољила на најсјајнији начин. Заштита деце је код нас багатела о којој не вреди ни да отвори уста ни један посланик, и о којој не води рачуна чак ни ресорни министар. Све ће се то страшно осветити. Нико неће у овој земљи да помисли да је заштита деце ствар свих нас: појединаца, друштава и државе. Место да смо ту, за напредак народа и државе тако важну грану социалног рада, сваке године све чвршће изграђивали, ми смо је сваке године рушили. Место напредног, једној систематски израђеној мрежи сваковрсних установа, ми идемо натраг у примитивно доба, где је заштита деце ствар милосрђа.

Београд. Алојзија Штеби.

Годишња Скупштина Женског Покрета.

Женски Покрет у Београду одржаће своју годишњу скупштину у суботу 17 децембра у 4 часа по подне у просторијама Женског Клуба, Кнез Михаилова 46. Моле се сви чланови Женског Покрета да изволе Скупштини присуствовати.

Изложба Женске Удруге

за промицање Пучке Уметности из Загреба и Кола Српских Сестара у Београду.

Осми новембар тек. год. представља датум за све нас, представља датум када су сестра Хрватица и сестра Српкиња, заједно руку под руку, приредиле једну заједничку изложбу у нашој престоници — изложбу везива, изложбу онога народног блага, што су жене из народа Хрватице и Српкиње стварале. И као год што су дивне хармоније боја на тим рукотворинама наших жена, исто је тако тога дана заблистала хармонија душа сестара Хрватица и Српкиња. И Женска Удруга из Загреба и Коло Српских Сестара силно су осетили да је то велики дан, дан који ће уродити златним плодом, заједничким делањем наших жена за што тешњу сарадњу на свима оним пољима за која се свесна жена залаже а за добро и срећу своје отаџбине. И последњи јесењи сунчеви зраци рас кошно су просули свој сјај и сву топлину, као да су и нехотице хтели да поздраве ову лепу манифестацију наших жена.

Већ на неколико дана пред изложбу осетила се у Матици — у Дому Кола Српских Сестара ужурбаност. Живо се радило: одвајали се предмети за изложбу, спремало се, кројило се, шило се, давале се идеје за примену наших лепих мотива које су некад радиле наше сестре из Јужне Србије, а који се сада примењују на модерне ствари. Ту је управница са својом председницом која и сама неуморно шије леп модерне торбице, и која бодрим оком прати све припреме око уређења изложбе као и за дочек драгих гошћа. Око свих чланица управе и старијих и млађих, као шарени лептири облеће нада К С. С. „Девојачко коло", јер на млађима свет остаје. Хитро и вешто играју игле у њиховим рукама и стварају ваздa уз ћеретање, безброј оних дивних предмета који се данас дају применити у разне сврхе. — Најзад је дошао и дан кад су на београдској станици дочекане драге гошће и одмах одвезене у дом К. С. С. О у за њих већ опремљена одељења. З дмах се заједнички израдио план а изложбу у за мало у великој дворани К. С. С. врило је као у кошници. Са врло много укуса, са рекло би се правим уметничким разумевањем, са топлом жељом да се истакне најлепше међу најлепшима, да се подвуче оно што је класички лепо и по складу боја и по савршенству линија, да се заокругли, да поред све разнобојности, шаренила и хрватских и наших рукотворина, да се најзад за гледаоце пружи што лепша слика. Неизгледимо лепо је било оно што су се сестре и Хрватице и Српкиње узајамно помагале, допуњавале и саветујући се изалагале и распоређивале објекте из обе колекције.

И тако је дошао осми новембар, дан отварања ове лепе заједничке изложбе. Дворана К. С. С. изгледала је некако свечанији но други пут. Кроз њене велике прозоре сунчеви снопови падали су по изложеним предметима, давали им пуно живота, топлине, тако да су живе боје са хрватских рукотворина изгледале као најзаносниjа башта пуна најшареније цвећа; затрептало је злато и сребро нашег везива као да је причало о слави и царству некадањем, а суморни везови канда су били још суморнији казујући бол и тугу из времена ропства.

Изложба је отворена у 11 час. пре подне. И Хрватска Удруга и К. С. С. одликовани су пажњом са највише места, јер су отварању изложбе присуствовале Њ. К. В. Књегиња Олга и Њена сестра грчка принцеза Јелисавета у пратњи дворске даме г ђе Хаџић. Отварању изложбе присуствовали су још Министар Вера г. Обрадовић, Министар Грађевина господ. Шуменковић, скопски митрополит г. Варнава, пољски посланик г. Окелски са госпођом, госпођа чехословачког посланика Шеба. Од стране београдске општине био је п.пред. г. др. К. Јовановић, онда градоначелник града Загреба г. Хајнцл, од стране Министарства Просвете г. В. Петровић, биле су изасланице свих женских хуманих и културних друштава, у лепом броју народни посланици, као и мноштво света из београдских највиших кругова. Изложбу је отворио у име Министра Трговине и Индустрије инспектор г Паја Зуровац: који је са пуно лепих речи истакао значај ове изложбе. После њега узела је реч г-ђа Франгеш, жена нашег признатог уметника Роберта Франгеша и представница Женске Хрватске Удруге и истакла је не само задовољство што је успела ова заједничка изложба, но и жељу за узајамни рад са сестрама Српкињама. Председница К. С. С. г-ђица Мирка Грујић топло је захвалила г-ђи Франгеш, изјавила јој је сву добру вољу за узајамни рад са сестрама Хрватицама и најзад је позвала све присутне на разгледање изложбе.

Хрватска Удруга изложила је одабрану збирку веома укусно опремљених рукотворина на којима су очувани стари народни мотиви. Удруга је савршено успела да примени те дивне мотиве на савсим модерне ствари. Тако смо видели особито лепих хаљина, марама, кошуља, јелека,

јастучића, застора, столњака, онда радова на дрвету, кожи, грнчарији и свуда примењени народни мотиви у најживописнијим бојама, који вас тако привлаче, да не можете да одолите а да им не приступите. И лајку пада у очи не само финоћа израде но и прецизност за одржање и мотива и боја. Савршено је лепа она марама што је онако овлаш пребачена преко клавира, па оне дивне мапе, па корице за књиге, заклон за лампу, па тек оне две прекрасне лутке, младенци у живописном народном оделу, чије су свеже и живе боје читава поезија. Мало је и маште и моћи да се опише сва лепота хрватског народног везива, које хрватска жена са тако рафинираним и разумевањем и умешношћу ствара. Што је нама нарочито падало у очи и што је за велику похвалу, то је што је хрватска жена успела да од свог народног везива, досада мртвога блага, извуче све лепоте и да их на најразноврсније начине примени за данашњу употребу. Успела је хрватска жена да од свога блага начини индустрију и да запосли жену, да јој пружи занат и да у исти мах сачува многе мотиве од пропасти. То је пут којим треба да се иде и ми им од срца одајемо пуно признање.

Коло Српских Сестара изложило је своју збирку костима и радова из Јужне Србије, Босне, Херцеговине, Далмације, Црне Горе, Војводине, Баранье. Склад боја, лепота линија, онај ситни фини вез — наш гобелен на кошуљама са Косова, јасно нам казују не само расположење наших жена у који су они везле не само срећу и радост, чежњу, бол и тугу, него и урођени инстинкт за лепо. Није она имала моделе и узорке. Они су ницали из њене душе а бујна их је машта стварала. Та жена која је рађала синове јунаке, која је њихајући своју децу певала им о Милошу и Марку, стварала је и ова ремек дела у везиву којима се ми данас дивимо. Ми се и данас поносимо тим рукотворинама и К. С. С. труди се и стара не само да очува народне мотиве, но да их шири и примењује за данашње потребе. Истина, то за сада иде код нас теже, јер се све ово ради аматерски, па ипак за почетак било је у истини лепих страна. Било је разних подметача, заклона за лампу, јастука, мараница, корица за књиге, рамова, јелечића, народних костима, дивних торбица и т. д. Падале су нарочито у очи лутке у чисто народном оделу из разних наших крајева.

Вреди помена збирка чипака г-ђе Зорке Др. Ђ. Николића. Те чипке ради и наша жена у Јужној Србији, али их је г-ђа Николић са префињеним укусом, са правом виртуозношћу усавршила. Од тананог конца стварала је паучинасте мреже, а по неки мотиви такмиче се са правом валенсијском чипком.

Београд је показао лепо интересовање за ову изложбу, те је и тиме дао подстрека за будући рад. Посета је била за све време стална и велика. Г-ђе Франгеш и Пајер вазда отмене и љубазне као и г-ђица Мудринчић биле су неуморне дајући потребна обавештења радозналим посетиоцима не само својом уљудношћу љубазношћу већ и потпуним разумевањем изложених предмета. А чланице К. С. С. не само као домаћице што нису могле бити заморене, већ су хитале срећне и задовољне да буду и корисне.

Изложба Женске Дружте из Загреба и К. С. С. у сваком погледу је успела. Велики је њен значај у заједничком и узајамном раду, а успех ове изложбе огледа се на лицу Хрватица и Српкиња у чијим грудима подједнако куца срце за нашу лепу Отаџбину.

Најзад, ова изложба затворена је 13 об м. једним интимним чајем у част драгих гошћа, на коме су узеле удела и представнице свих наших културних и културних друштава. Уз шољу чаја и уз ћаскања завршена је ова лепа манифестација, а драге сестре искрено и топло поздравиле су нас са: »До виђења у Загребу«.

Београд. Ангелина Р. Ј. Одавића.

Вечита песма.

Као и сваком приликом, и ове године на Скупштини Професорског Друштва Секције Београд. 20 прошлог месеца у Београду, чуло се колико ауторитативно толико погрешно мишљење људи о женином раду. Председник професорске скупштине, г. Глигорије Хаџи-Ташковић, директор Женске Гимназије у Нишу, врло добро иначе обавештен о раду жена, упознат и са овогодишњим радом Народног Женског Савеза у Суботици, и прихватајући донекле резултате тога рада, у свом говору о наставном плану и програму, извео је за женску децу захтеве до крајности једностране. И кад би се, случајно, усвојио тај систем образовања женске деце, жене би се вратиле у положај у друштву који су заузимале равно пре пола века. Г. Хаџи-Ташковић тражи да женска деца имају други програм наставе — да се у свима разредима женске гимназије нарочита пажња поклони чисто женским предметима: 1) ручном раду (за шта смо и ми). 2) вербалном домаћинству, 3) неги деце и 4) и, нарочито, да се одржава строга дисциплина према женској омладини, — како би се васпитавале у гимназијама што боље мајке и домаћице, а никако да жене иду у Женске Покрете и Женске Странке«.

На протест једне жене — Г-ђе Радунке Чубриловић, просвећени људи — професори слатко су се смејали.

Ми, одиста, никада довољно не можемо нагласити да данас треба рачунати са другим приликама и другим временом. Друкчије данас живи и мисли цео свет, друкчије живи и мисли жена. Душа жене се изменила, проширила, порасла, као што се и психологија људи изменила. Ново време створило је нову жену. Не можемо се вратити више у старе калупе. Најзад, најјачи аргумент је у томе што мали чиновник — најмногобројнији грађанин данашњег друштва — није у стању данас сам издржавати породицу, и женина садања је неминовна. И жена баш ради деце своје мора двоструко да ради — и у кући и ван куће.

С тога, уводити данас други програм у женске гимназије, то би значило реакцију, значило би враћати се на некадашњу прежвелу Више Женску Школу. За такво образовање постоје добри Виши Заводи за Васпитање Девојака. А што се тиче домаћинства и неге деце, прво се учи у кући, свакодневно, од матере; друго је заступљено у програму хигијене у школи.

Према томе, и уважени директор, г. Хаџи Ташковић, и сви остали мушки колеге, треба да рачунају са прогресом и временом, и за увек *добро* да упамте да Женски Покрет, као и сва женска друштва удружена у Народном Женском Савезу, не негирају ни материнство, ни брак, ни оснивање породице, ни одржавање куће и деце, него, на против, све што ради, ради искључиво за циљеве жене као мајке и домаћице, тих амблема жене, којима се жена поноси и којима ће се, само у савршенијем виду, дивити њихове мушке колеге вечито.

Београд. Д. Ст.

Једно заслужено одликовање.

Госпођа *Марија Јамбришак*, која је славила у септембру 80 годишњицу и о чијем раду смо писали и у нашем листу, била је изабрана за *почасног грађанина града Крајине*. Искрено се радујемо овоме заслуженом одликовању и срдачно честитамо г-ђи Јамбришак. Уверени смо да њој није стало до оваквог сопственог признања њеног рада, јер се сувише у нашим данима раздају одликовања на све стране, али она је међу вредним највреднија, јер је несебично и искрено радила за опште добро.

Правни положај жене[1]).

Дуга је то повест зависности и подложности жене која се је из *првобатног положаја ствари или робиње*, којом муж располаже постепено еманциповала дотле, да себи тражи једнакоправност и у јавном животу што је већ постигла у добром делу такозване западне цивилизације, а ето се њезин положај силно побољшао и у муслиманском свету непосредно на нашем истоку.

Налазећи се на раскрсници Истока и Запада природно је да питање ослобођења жене изазове и код нас живо занимање.

—

Новим открићима установљено је да у прастарој *бабилонској цивилизацији* и у најстаријем законику те давне државе положај жене бијаше сношљив и слободан. Ну то је осамљена појава у старо доба.

У *Мојсијеву* закону положај је жене подређен: раставу брака може да проведе само муж док жени завјет може да ријеши само њезин отац или муж. Кћери наслеђују само у несташици синова.

У *Индији* вриједи правило, да је жена подложна: „дању и ноћу мора жена да је подложна заштитнику своме", каже законик Мануов. Наслеђство прелази само на мушке, а жене су искључене.

У *римском праву* породица је основана на умјетној т. зв. *агнатијској вези*. Родаци су они, који по крви или адопцији спадају под „очинску власт" (patria potestas) заједничког претка или би под ту власт спадала да је он у животу. Код Римљана очинска власт, а не крвна веза, твори темељну идеју првобитног породичног права. Тек се је касније развила, као супротни појам *когнатијска веза* на темељу крвног сродства. Из овог темеља римске породице произлази зависност жене. Удајом прелази жена под власт мужа (manus), неудата је под вјечном очевом власти (patria potestas) док је отац жив, а након ње-

[1]) Говор одржан 9. октобра на збору Ж. П. у Сплиту.

Viktor Margueritte.

Жена и будуће генерације.

Врло је мало списатеља, који су изазвали толико клевета и толико признања, као што је то случај са француским списатељем Viktorom Margueritom. Он је познат нашој широј јавности нарочито по свом роману „La Garçonne", који је први део трилогије „La femme en chemin" (Жена на походу). Други део је „Le compagnon" (Друг) и трећи „Le couple" (Пар).

Познат је Margueritov искрен и смишљен начин приповедања и зато је тако лако разумљиво што су се дигли против њега свуда, у Француској и на страни, моралисти који су видели у његовим делима само описивање фриволних призора са намером да пробуде у читаоцу нижег инстинкте. У својој хипокризији они су презрели дубоку моралу страну његових дела.

Писац износи у својим делима покушај жене да се емансипује од лажних принципа двојног морала, који је остварио мушкарчев егоизам, и како жена сама остварује законе упркос конвенционалности, законе који одговарају моралну и истини.

У свом последњем делу „Ton corps est à toi". (Твоје тело је твоје) које је први део опет нове трилогије „Vers le bouheur" (Ка срећи) приказује мотиве, који га воде концепцији његових дела:

„Шта сам желео својим последњим књигама? Да преко својих јунакиња покажем етапе толико женских душа, које се траже на трновитим стазама ослобођења. Књигом *Ка срећи* желео би се уздићи још више, осветлити даљи, дужи пут, којим с муком греди жена под теретом материнства, носећи својим слабачким рукама будућину човечанске најде...

Зато насљањајући се на једну већ проживелу историју, нападам у свом делу без икакве бојазни све оно што ми изгледа Годријев говор, који стеже својим замршеним замкама масе која се укорењена у народу. Прогрес ће још увек бити замка, докле год не буде решено сексуално питање у корист жене и мајке. Питање од прворедног значаја. Од њега зависи социални проблем. Оно је свуда дубоко укорењено и у обичајима и у законима. Решење — ето, ту треба пресећи.

Онога дана кад буде престала за наше кћери опасност од фабрикована, механичких, онога што савршенство индустрије, под свим својим формама, подразумевајући ту и рат, назива људским материјалом, тога дана, и само тога дана нестаће глупе неједнакости полова, као и класне надмоћности.

Право гласа, што се жена тиче, само је средство да се што пре дође до циља; оно ће вредети само као ев генерације разборите и свесне Нека жене буду потпуно убеђене у то! Догод оне не буду схватиле да организовати се не значи ништа, а да бити свесне значи све, оне ће и даље бити потчињене закону човека закону који их гура у задовољство и бесмислено размножавање.

Иначе, мајке имају да се боре, с изгледом не успех, против несреће које пустоше стално њихову децу (од туберкулозе до алкохолизма, од сифилиса до немаштине).

Зато се не обрађам само својој земљи овом књигом која, издижући се изнад странака, има замашнији циљ. Данас, у доба опште измене мисли и радње један народ који се повлачи у себе, није способан за живот као ни индивидуа која живи у самљено у друштву. Последњи рат је то доказао.

Сваки човек чији се глас високо уздиже, треба неуморно да објављује да плодност земље има својих граница, док их плодност људског рода нема, да равнотеже нема међу тим двема продукцијама.

Претпостављајући чак ово против чега се сва човекова душа буни — да се неувиђавни народи опет сукоб при неком новом конфликту, победа ће бити не на оној страни где је бројна снага јача, већ онамо где се буде пронашла најбоља машина за убијање. Један би мозак био довољан да уништи милионе живота. Зато neo-malthusianisme за који се неправедно мисли да је узрок слабљењу расе, у очима једног шовинисте не би требало да има ничег страшног.

Пре свега néomalthusianisme, као и средње науке: еугеника и нега деце, да живот створи плоднијим и лепшим усредсређујући га. И док га оне две науке — често и сувише доцкан само залечују, néomalthusianisme га предвиђа.

Тако су доктрина Малтусова и још очигледније доктрина Drysdol-ова отворено признате у Енглеској, Америци, Шведској, Холандији, Немачкој од све већег броја напредних духова, а *лицемерно*, у свима земљама од стране свих владајућих класа.

Међутим, званично угушивање овде онде, а нарочито у Француској неправедни закон од 1 августа 1920 спутавају у маси њихово слободно ваљање. Узалудан напор! Ништа неће задржати светлост.

Она ће продрети постепено и у ону густу ноћ, у коју ваше незнање лута, а ви потиштени људи, који сневате за своју децу будућност без оних несрећа које сте ви подносили, а нарочито ви жене које ћете бити, кад будете хтеле, творци светског мира.

Љубљана. Ангела Воде.

АДВОКАТ
МИЛИЦА М. ВЛАЈИЋ
налази се са канцеларијом у Дечанској ул. бр. 7. Тел. 51—18.

гове смрти прелази под власт агната, а кад ових није имала под власт племена (gens): увек зависна и подложна.

Код Римљана жена је стечена власност мужа, купована као сваки роб да му служи.

Жена не може да буде ни сведок, ни тутор ни куратор: не смије да адоптира нити да буде адоптирана; не смије да опоручно располаже ни да склапа уговоре. Она не наслеђује ни без опоруке, већ агнати, једино у случају ако је сестра Жене могу да буду разбаштињене опћенитом клаузулом, док разбаштињење сина врједи само поименично.

За жену у опће врједи у римском праву предрасуда менталне неспособности, те не може ни да тужи већ једино рад преваре или урока.

У јавном праву жене су искључене из свако грађанске и јавне службе. „Feminae ab onnibus officis civilibus vel publicis remotae sunt“, каже Улпиан

Ове легалне неспособности жене постепено током времена бивају убласкене законодавством и јудикатуром преторске правичности, т. ј. оном благотворном доцнијом праксом римских претора који су „ex bono et aequo“ ублаживали и мијењали круте римске законе уважаваним т. зв. правних фикција.

Тако је међу првим преторским фикцијама било уведено ослобођење жене тиме, што се је она ослободила привидном цесијом тутора, кога би она сама изабрала или би се фиктивно предала у власт номиналног мужа, који би је ослободио своје власти.

С временом је правичност преторска признала уз умјетно агнатско и наравно корнатско средство по крви

Диоклецијан и Максимилан дозволише женама адопцију; Клаудије укида над женама туторство, које поново оживљује да под Јустинијаном коначно престаје. Овим наступа за жене слобода опоруке и уговора.

Под Јустинианом престаје имовинско нерасполагање жена и оне могу да располажу са својим миразом.

Под кршћанским римским царевима све се више лично и имовински еманципује жена, наваштоло под Јустинијаном који се држи „протектором жена“.

Кршћанство је знатно узидло положај жене: укинуло је у без опруч ном наслеђству разлику између мушке и женске дјеце; настаје туторство дјеце и унучади по мајкама и бабама; увело је дјеломично наслеђство мајке на оставштину дјеце, која умру без опоруке; појачало је наследно право удова; а надасве је узидило жену прогласивши брак не разрешеним и давши му ознаку сакрамента. Није чудо, да је кршћанство у женама нашло најгорљивије присташе.

—

Код првотних народа на *Сјеверу Европе* жена је била ограничена у наслеђству, јер су непокретна добра прелазила само на мушкарце. Свакако су жене могле стицати и наслеђивати покретиме. Ово је било по свој прилици за то, јер су мушки освајали, а жена је само кућним радом помагала и стицала. Жене бијаху под трајном тутелом биле неудате или удате.

Код старих *Словена* не бијаше положај жене завидан. Брак се закључиво отмицом или т. зв. „умакњењем, (руски: „умичка, умиканије“) Трговни се тога и до данас код нас повлаче. Воља жене није ту одлучивала. У касницем развоју брак се закључиво путем куповине и продаје. Ријеч „удати“ рекао би има исти корије као и „продати“. Код Бугара има још и данас остатака такова обичаја, а у неким женидбеним обичајима, што их је покупио Вук Врчевић на нашем југу, младожења дје оцу заручнице неки новац, што је сигурно остатак и симбол негдашње куповине. Куповина и продаја као форма брака била је опћи индоевропски обичај, те израз старословенски „вјерио“, алемански „widemo“, грчки „ednon“ показују на куповину. И онај вео, којим се дјевојке при вјенчању покривају по свој прилици остатак је вела, којим су дјевојке биле састрте када су их на башарима пробирали и куповали за жене.

Из обичаја умакнућа и куповине лако је закључити какав бијаше код Словена однос између жене и мужа, господара жене.

Ниски положај жене код Словена произлази и из обичаје, да су се жене након мужевљеве смрти убијале и покапале мужем.

Наша народна поезија која је израз првотних народних мисли и осјећаја пјева мајку и јунакиињу. Она је пуна осјећаја и поезије момка према дјевојци, а надасве је неизрециво мила у изрицању љубави између брата и сестре Једна народна пјесма каже, како двије сестре, не имајући брата, изрезаше га од дрва шимширова, те га заљеву медом и шећером и са чежњом за братом кажу: „то нам је да пак нам пробесједи“. А у другој сестра везе име и успомене мртва брата у рукаве своје.

Наша народна поезија доказује нам, да је осјећај према женама а навлаштито осјећај браће и сестара, племенит и топао код Словена, што у осталом одговара њиховој чувственој нарави.

Ако у *имовинском* погледу жена код Словена не ужива исти положај као и мушкарац, те је искључена из власности и наслеђства непокретнина и признато јој само право власности и наслеђства на покретни иметак, то се тумачи посебном праславенском установом о „задружној кући“, која је са свим својим посљедицама у неким нашим земљама још и данас на позитивној законској снази, а у свјести сељачког пучанства више свугдје, пак и овдје код нас у Далмацији у пркос вјековној туђој доминацији и туђим супротним законима.

Код Словена непокретни иметак припада „задружној кући, т. ј. заједници“ која редовно обухвата више неразгружних породица. „Задружна кућа“ је оно морално лице, којему припада власност породичног иметка. Такова породица не умире, већ умиру поједини њезини чланови, а на њиховог место долазе други новорођени Породични иметак уживају наследници за нараштајем као привремени уживатељи, али власник је кућа задружна као такова. Не постоји, дакле, индивидуална власност код старих Словена, већ нека врста скупне власности или боље власности садашњих и будућих покољења. Није по тому могло да буде наследнога права на такав иметак, а жене, које удајом прелазе у друге куће нису могле да наслеђују или разносе т.зв. „темељ“. на којему живе од кољена на кољено наш сељак.

Колико је овај правни основ, на којем је живео и живе добрим дјелом наш сељак, увријежен у начину његова живота и колико је конзервативно очуван, најбољи је доказ у томе, што и пр. Богишићев Цриногорски »Имовински Законик« г. 1888, у којем су рецепиране из народа установе о задружној кући, има скоро дословце једнаке установе нашега »Пољичког статута« од г. 1440. Кроз 500 година очуваво је народ једнаке обичаје и једнаки основ живота.

У овоме је разлог зашто су у нашој сељачкој породици женске запостављене у наслеђном праву кућног темеља. Ну та неједнакост нема оправдања за грађанске породице и за други иметак који није »темеље кућне задруге као што није оправданим овде где ишчезава и престаје »задруга«.

Наслеђивши од давних времена правне обичаје, по којима је жена била запостављена у својим личним, имовинским, породичним, приватним и јавним правима, ми се не можемо лако да отресемо тих наслеђених предрасуда.

Запостављеност жене одразује се и у *нашим данашњим законима*, у приватном и јавном животу.

По Аустријском законику до пред мало година наша жена није могла да буде свједоком у опоруцама, није могла да буде — осим ако је мајка — тутором дјеци или јој се постављало због сутуторства, премда жена којој је главни животни задатак одгајање дјеце има зато боље услове. И данас треба жени привола мужа ако хоће да се бави трговином, премда муж може да буде и мање способан. У наследном праву, негдје по позитивним законима а опћенито по уређеном обичају, често је неправедно била прикраћивана, особито у случају смрти без опоруке запостављала се је и ако је она с мужем радила и стицала. Некадашњи конгрес правника у Сарајеву закључио је да се у неким смјеровима имаду ове неправде исправити.

У јавноправноме животу код нас још врједи Улпијаново начело према којему жена нема још никаква утицаја у јавном животу, те јој се није чуло опће, једнако право гласа.

Сигурно би се наше јавне прилике побољшале кад би у јавном животу по праву — а не само фуртим — одлучивале и жене. Ублажиле би се жалосне партијске страсти, похлепа за власти и штетно искоришћивање јавности; жене би униљеле више практичног смисла, више осјећаја и истинске љубави за народ. У страстима јалове политичке препирке судјеловањем жена уништо би ваљда више благости, јер по Св. Писму иије Бог жену умјесио из блата него створио од жива меса око човјекова срца.

—

Ако је у првобитном људском друштву могла бити оправдана премоћ мужа над женом, јер је муж сносио већи терет и веће опасности и у борби са звјерима и непријатељима, био »бранич жене и племена« данас кад је цивилизација све ово преиначила у тежњи, да напусти мир и настојање свих човјечанских сила у опћем напретку та је премоћ неоснована, јер у споменутом натјецају и жена има једнаку задаћу. Па и ако је на снази груби закон рата као изнимка, рату је сврха да поновно наступи трајни мир након потребна уравнотежења, а рат се данашњи не води више физичком мушком снагом, већ судјеловањем свих народних сила, техничком и умном организацијом, у којој и жена има одлучна удјела.

Посљедице рата свакако осјећа на најгоре, јер на њу остаје брига за дјецу, а за изгубљеном дјецом она жали вјечно и мајчина душа никада се не смири као што се никада не подижу гране врбе жалобнице, како каже једна руска гануљива пјесма. Свакако наш народ сматра жену и у рату достојном суборницом, јер наша народна епопеја уз народне јунаке пјева и слави и Мајку Југовића и Косовку Дјевојку и Катарину Зрињску и многе друге јунакиње. Синтезу пак жените сарадње у јуначко доба »даје Црногорац своје дивној Црногорки, која му потпрашује пушке мале и којој он гинући оставља завјет: »а на дому храни синке, наду моју, Црногорко!«

Ради те наде народне, ради дјеце, у којој се Домовина вјечно обнавља, те коју храни и одгаја Жена, треба жени дати једнака права у нашем друштву.

Сплит. Д-р Иван Булић.

Једна мајка.

Пре неколико дана читали смо у београдским дневним листовима извештај са судске расправе, на којој је била осуђена 18 годишња девојка за убиство свога детета на годину дана робије, а бабица, која јој је то помогла на две године. Девојка, служавка, родила је ванбрачно дете. Тражила је службу, без успеха — јер је била с дететом. У том свом најтежем часу остала је сама самцата — без заштите, без помоћи — и однела је дете у Топчидерски парк и тамо га је оставила. Али, после три дана је била грижа савести због злочина тако јака да је поново отишла у Топчидер, узела мртво дете и однела га на гробље да га закопа. При том делу је била ухваћена и одмах призиала све.

На отпужениčкој клупи седела је сама, најужасније дане провела је сама, на робију ће отићи сама, јер за оца детета ваши по српском закону — noli me tangere! За онога који је у ствари кривац тога злочина, не постоји ни суд, ни казна. Он може и даље несметано заводити незреле девојке и у најтежим тренутцима остављати их мизој или немилој вољи случаја. Осуђена девојка, Словенкиња Алојзија Шајбер, имала је 17 година кад је занела. Ко може с правом мислити да је била она свесна свих посљедица, које проистичу из познанства са мушкарцем? Тешко је веровати и то да је она извршила злочин из моралне покварености. Кад би била без осећаја, без срца и само пинчички убица, она се не би вратила опет по дете да га сахрани. Али, сувише је било за њу саму и срушила се под теретом.

Тек 18 година и на робији, тек 18 година и у души један тежак грех, који не може избрисати никаква казна, тек 18 година и имати пред собом будућност без наде — таква је судбина младог створења у данашњем друштву, које се себично предаје уживању, које је слепо и глуво за патње ближњег. Таква је судбина жене, која мора у раној младости ући незаштићена у живот, јер живот за њу нема правде.

Конгрес пољских властелинки

Најјача пољска женска организација по броју својих чланова, по своме раду и по своме утицају, јесте удружење пољских властелинки (Ziemianek). Ziemian могли бисмо да преведемо на српски језик изразом „властелин“ мада није потпуно исто. Још мање одговара томе немачки израз „Rittergutsbesitzer.“ Приближно му одговара стари чешки израз „Zeman“. Пољски „Ziemianie“ су средње и мало, а често пута такође врло ситно племство, које живи на своме имању у провинцији. Велики Ziemianije прави су велики посједници, а њих је сразмерно мало. Пољска аристократија разликује се од ових властелина и твори групу људи за себе. Средњи властелин има земље као код нас по богатим крајевима већи сељаци, само да има много већу духовну и друштвену културу. Мали властелин по свом економском стању не разликује се много од нашег имућнијег сељака, али његова култура је много већа. Организација ових властелинки постоји од 1895 године и броји сада око 20.000 чланова. Поред осе организације постоје још „Кола младих властелинки“, која су врло агилна. У овим организацијама влада консервативни и клерикални дух, али њихов рад не само међу чланицама него и у народу нарочито по селима у многом је погледу користан. Оне раде много на појачаљу економске и друштвене културе код сељака, нарочито раде на заштити девојака и деце, организују читаонице и библиотеке, предавања и курсеве и врло узорне школе за сељачке домаћице. У последње време све више се ове организације интересују такође за јавне ствари и политику, а нарочито за рад у самоуправним телима, пре свега у општинама у којима добивају све већи утицај. Недавно је у Пољској одржан трећи конгрес ове организације на коме су били поднесени врло интересантни реферати. Поред осталих г-ђа Чарновска реферисала је о успесима Пољкиња на међународном терену. Пољска организација одржава најтесније везе са романским организацијама; са Француском, Белгијом и Италијом, даље са Скандинавским Земљама; Шведском, Норвешком и Данском, па и са Енглеском и Канадом. Пољкиње су прихватиле Мусолинијево гесло: „Врањање земљи“ — рекла је референткиња — и почеле су интенсивно да раде у земљорадничко-просветним организацијама. Даље је изнела, да су се Аустријанке и Мађарице организовале по угледу на Пољкиње и од њих узеле статуте и систем рада. Са најснажнијом швајцарском организацијом у Фрибургу одржавају најтешње везе. Пољске властелинке живо учествују у међународном друштвеном животу и на многим конгресима играле су једну од првих улога. Учествовале су на свим међународним конгресима и конференцијама. Представнице Савеза властелинки учествују у међународном аграрном институту у Риму. Врло велику улогу играју у ме-

Ињунадној аграрној комисији у Паризу. Њиховим старањем створена је међународна женска секција на међународним аграрним конгресима на којима ће од сада иницијативом Пољкиња жене имати своју репрезентацију. Положај Пољкиња на међународном женском терену је мохан и то признају и њихови непријатељи Немци.

Београд. **Радмила Ленард.**

Жене председнице општина.

Енглеске жене триумфују још једним успехом, јер наимечовање г-ђице Маргарете Бивен (Beaven) за председника општине у Ливерпулу није само лични успех, него се убраја у успех свих жена феминискиња Г-ца Бивен је „Lord Mayor" ливерпулски а част лордмајорску имају само три вароши у Енглеској.

Нови Lord Mayor позната је јавна радница и одлична организаторка. Њена доброта, њена издржљивост да доврши започето дело довели су је до високог положаја, који она данас у своме месту заузима, у месту са 803.118 становника. Она је била изабрана са огромном већином, јер је био само један једини одборник општине противан њеном избору. Тај факт неограничено поверења даје још више вредности њеном избору.

Г-ђица Бивен је први председник једне велике општине, али није први председник општине у опште. Поред ње су још три жене у Енглеској на томе положају, које су дошле на тај положај заслугом свога јавнога рада.

Колико се радујемо овоме напретку енглеских жена, толико нам више пада у очи консервативност средине, у којој радимо ми за политичко изједначење жене са мушкарцем. Код имају хладни и трезвени Енглези то лико поверења у жене, Енглези који нису склони неплодним експериментима, могли би и наши политичари и наша јавност мало озбиљније посматрати жену, која тражи равноправност у правима и у раду.

Да размислите!

Колико се радујем кад читам о раду и мишљењу наших напредних и агилних жена, али се одмах иза тога снуждам, кад се сетим колико још има интелигентних и школованих жена и девојака, које се баш ни мало не интересују за наше женско питање. Жалосно је, али истинито.

Те жене нису сигурно никад помислиле на то да још пре педесет и више година није било сасвим и пробуђених жена, које су тражиле да се отворе школе и за женску децу. не би те жене, које су данас самосталне, уживале у овим успесима. И сад место да из захвалности, што данас могу јести свој хлеб и бити у много бољем положају, него што су наше бабе биле, да помажу рад и напредак жена, оне мудро окрећу главу и сагласно са мушкарцима веле »није за жене политика него кућа и деца«. То је издаство и незахвалност. Саме бацају себе и руше што се тешком муком стиче. Имаде их и матера, које су исто уживале плод рада женских напредњака, са женском децом, али су опет противиле женских права као да то неће бити на бољитак њима самима и њиховој деци.

Морам говорити више о добрима за појединце, јер видим да их је мало, које интересују опће добро. Мало их је које виде да, помажући рад за опће добро, раде за своје добро, баш своје лично.

Није доста да само појединца жена у својој кући и у свом друштву сте че неко право. То је све ништа, јер је по закону ипак ниже биће и подређено вишем бићу и то човеку. Исто тако као што је животиња у добром гаазе боље и ужива неко право као на пр. да је не туку и изгађа има одмора, док код рђавог газде то нема. — тако је и са нама. Која жена има доброг мужа, т.ј. газду, тој је боље, има права на себе; док у противном нема ништа, па ни одмора, него батина. Закони и параграфи је не штите.

Животиња остане животиња, нема органа за говор да може протестирати и тражити своје право на боље поступање. Да могу да говоре, сигурно би и оне тражиле боље. Да, али зато има друштво за заштиту животиња, које говори, бори се и ради за њих. — А жене? Што радите за њих? Кад би им што требало, оне би саме радиле. Једна ради, десет не раде. И то је мало што сам казала десет, треба рећи 20, 30, па и више. Жене, зар немате у себи поноса бар да радите, да се ваша личност уздигне, кад већ немате амбиције да урадите нешто добро за свет и за своју децу? Дајете утисак да нисте способне за то и тиме помажете наше непријатеље, док знам да није тако. Има у вас способности, него нећете да гледате, ваша свест спава. Изговарате се »мене политика не занима, што ћу још ићи гласати?« Не састоји се наша борба да само то постигнемо, па да тиме будемо оруђе у добро и појединим политичким странкама, да се што више куглица има, него да се жена уназна са задатком сваког свесног грађанина што има да ради и према томе да ради, да води бригу о том да ли се тако и ради. Затим, да стече права, која јој подижу углед у друштву и породици. Видимо у малом друштву, у породици, са коликим разумевањем и пожртвношћу се жена бори да своју децу одњегује и живот им учини бољим, а то нам је довољан доказ, да се види како ће радити у великој породици, у држави.

Потребно нам је зато да имамо право гласа да и жене могу бити бирање за посланике, да се оне саме боре за своју децу. Лепо каже наш народ »По поруци вук меса не једе«.

Зло би било за нас кад би сви мушки били противни напретку же не као некоје жене. Али, хвала Богу, има много људи који се уз нас боре за нас и њшу децу, своју децу. То су они који поштују своју матер и своју жену, то су они који су признали женско право и без законских параграфа. — Благо оној кући, где се отац и мати брину за своју децу и кућу Ад обоје раде заједно и са разумевањем, зашто ово ваља, а оно не ваља.

Људи, зар вас не вређа да сте учинили везу са нижим од вас, зар вас не понижава?

Радите да будемо равноправне, па неће бити ни виших ни нижих и биће мање понижења, а више поноса.

Земуи. **Н. Бошковић.**

Конференција за студију питања о миру.

Као што смо раније објавили у нашем листу, Интернационална Феминистичка Алианса припремила је једну Конференцију Мира од 17 до 19 новембра у Амстердаму. Интернационална Алианса сматра да су узроци сних досадашњих ратова били веома компликовани, и да никада зараћене стране нису признавале прави узрок њиховог непријатељства. Полазећи с те тачке гледишта, Интернационална Алианса је решила да је потребно, ради велике акције за одржање светскога мира, да се проступирају сва питања, која могу изазвати интернационалне сукобе. Циљ ових студија је у томе да се жене упознају" на какав би се начин њихово решење могло постићи без опасности да се изазову интернационални сукоби. За сваку прву конференцију је стављено на дневни ред испитивање проблема из политичке и економске области. Програм је следећи: 1) Резолуције економске конференције Лиге Народа, и акције, које су разне државе предузеле ради њиховог остварења. Референти: Г. Морет (Maurette) представник Интернационалног Бироа Рада: Г. Удец (Oudegeest) Генерални секретар Син дикалне Федерације; Г-ђа Др. М. Лидерс (Dr. M. Lüders) посланик немачког Парламента и делегат на Економској Конференцији у Лиги Народа.

2) Сировине и могућност интернационалне контроле.

3) Политички узроци интернационалних недаћа.

4) Сигурност и Арбитража: Референт: г-ђа Кливер (Klyver) замењеник делегата Холандске на Скупштини Лиге Народа; г-ђа Мос (Moss) замењеник Аустралианског делегата на Скупштини Лиге Народа.

5) Оружање: опште ограничење. Веза овога питања са одржањем мира и економском стабилизацијом.

6) Регионално разоружање Референти: г. Мадарица (Madariaga) директор секције за разоружање у Лиги Народа: г. Луј де Брукер (Louis de Brouskere) белгиски сенатор, професор Универзитета и делегат на Скупштини Лиге Народа; Адмирал Ален (Allen): г-ђа Еми Френдлих (Emmy Freundlich) члан Аустријског Женског Савеза, делегат на Економској Конференцији у Лиги Народа.

Југословенска Женска Секција Фидака.

Стари ратници свих савезних земаља организовали су удружење под именом Интернационална Федерација Стрих Ратника, или како је кратко називају *Фидак*. У свима тим државама ова Удружења имају једну покућну женску секцију, која помаже удружењу у извођењу постављених задатака. Задатак Фидака је у главном да сачува успомену и пиетет према палим ратницима, да се одужи њиховим сенима помажући њиховоје породице и да ради на успостављању сталнога мира.

Женска Секција Фидака у нашој земљи, чија је председница г-ђа Даница Агатоновић, састављена је од присталица свих женских друштава у Београду. На годишњем конгресу Помоћне Женске Секције Фидака, који ће се одржати у Паризу 9 т. м., и на коме ће присуствовати као делегат наше земље Г-ђа Агатоновић, поднеће се извештај о једногодишњем раду наше женске секције, који је био веома плодан. Поред задатка, који су на себе примиле чланице Фидака, да негују и чувају ратничка гробља у целој земљи, наша женска секција Фидака је успела да се у Београду подигне костурница за све ратнике, пале у ратовима 1912-1918 године, а чији су напуштени и забрављени гробови били расејани по целој земљи. Преко женских организација, које сарађују у Фидаку, Женска Секција Фидака је успела да смести већи број незаштићене ратне сирочади и да им обезбеди будућност, а такође у току целе године је помагала и невољне удове и породице палих ратника.

На конгресу ће бити прочитан апел, који је Женска Секција Фидака упутила женским секцијама свих осталих земаља у знак протеста против последњих напада бугарских банди.

Нашој Женској Секцији Фидака желимо успех на конгресу као и најлепши напредак у будућем раду.

Београд М. А.

Жене у Финландији.

Четрдесет хиљада језера, шездесет хиљада острва, завидно образоване народа — ево кратка карактеристика Финландије.

У овој земљи је највећа еманципација жена. Средње школе, велике школе, сва звања, препуна су младих девојака и жена. Финска жена сматра за увреду реч: „незаштићена жена". Гардедаму или мушког пратиоца она не треба. Способна је сама себе бранити. Воли спорт и сваку сличну вештину. Хоће сама да заради и одбија мужевљеву помоћ. Пошто су жене у великој већини, а војска је искључена из политичког живота, из њихових редова излазе бирачи приликом избора. У Финландији се не може владати, ни политизирати без пристанка жене.

Најлепши доказ позитивног рада жена јесте друштво „Lotta Svard", које са својих 400 подружина и 25.000 чланова потпомаже добротворну финску народну гарду. За овакав је рад способан само алтруизам жене.

У ресторанима, кавanама, купатилима, берберницама има искључиво женских намештеника, који не примају бакшиш. Сваки сељак и раденик дужан је трипут недељно посетити засебне вечерње школе, до смрти.

Панчево. **Ј. Позиванова.**

Белешке.

Чланицама Женског Покрета. — Управа Женског Покрета у Београду упозорава своје редовне чланове да ће сваког првог четвртка у месецу држати шире састанке, на које моли све редовне чланице да изволе доћи. На тим састанцима ће се дискутовати о актуелним питањима, која интересују чланице Женског Покрета.

У четвртак, 1 децембра, г-ца Алојзија Штеби, председница Алиансе Женских Покрета, говориће о Социалним Школама. Ова се тачка ставља на дневни ред с тога, што се за организоване социалних школа код нас осећа велика потреба, и сматрамо за дужност да по овој ствари заинтересујемо наше чланице и чујемо њихово мишљење.

Почетак у 6 часова по подне у Женском Клубу, Кнез Михајлова улица 46.

Предавања. — На позив Женског Покрета у Крагујевцу одржала је предавање у недељу 13 новембра г-ђица др. Ксенија Атанасијевић; на позив Женског Покрета у Пожаревцу одржала је предавање у недељу 27 новембра г-ђица Алојзија Штеби, и исте недеље, на позив Кола Српских Сестара, г-ђица Милена Атанацковић у Јагодини. Сва предавања су била ванредно добро посећена и у сваком погледу успела.

Изложба г-ђе Иве Дескић. — Врло богата и врло разноврсна изложба уметничких радова г-ђе Иве Дескић, из Сарајева, отворена је 20 новембра у Павиљону Официрског Дома у Београду. Поред бисте, пројеката за монументе, барељефа, изложене су слике, акварели, цртежи, пакете. Препоручујемо ову изложбу о којој ће бити више говорено у идућем броју нашега листа. Изложба је приређена под покровитељством друштва „Књегиње Љубице".

Изложба г. Живорада Настасијевића. — У Новинарском Клубу приредио је изложбу двогодишњих својих радова: слика, фресака и цртежа г. Живорад Настасијевић, један од најодлучнијих наших младих сликара. Најпрецизније изражење, пречивеље жутом бојом у свима нијансама, слике г. Настасијевића остављају неизгладив утисак.

Поред уметничке вредности, ове слике имају и документарну вредност, оне сликају стари Београд — „Барош Капија", „Битољска улица", „Београдска улица" — Београд који сваког дана све више ишчезава. Исте такве вредности, јачине и снаге су и остали радови г. Настасијевића — изванредни портрети, као и дивне фреске.

Концерат г-ђице Зелке Стаматовић. — У сарадњи „Цвијете Зузорић" приредила је 17 новембра у дворани Новог Универзитета г-ђица Зелка Стаматовић, концертна певачица, вече француске, италианске и шпанске песме са великим успехом. Топли тонови њеног мецо-сопрана и изванредна прецизност задовољавали су потпуно. То су и огромни буклети цвећа најречитије потврдили.

Штампарија »МЛАДА СРБИЈА« Београд, Ускочка а. — Телефон 14 40